

Rautatieasemien staattiset opasteet

SUUNNITTELUOHJE

Rautatieasemien staattiset opasteet

Suunnitteluohje

Liikenneviraston ohjeita 3/2013

Kannen kuva: Mikko Poutanen

Verkojulkaisu pdf (www.liikennevirasto.fi)

ISSN-L 1798-663x

ISSN 1798-6648

ISBN 978-952-255-245-7

Liikennevirasto

PL 33

00521 HELSINKI

Puhelin 020 637 373

Liikenteen palvelut

Vastaanottaja

Säädösperusta

Korvaa

Voimassa

Kohdistuvuus

1.3.2013 alkaen toistaiseksi

Asiasanat: rautatiet, asemat, opasteet, liikennemerkit, suunnittelu, ohjeet

Rautatieasemien staattiset opasteet – Suunnitteluohje

Tässä rautatieasemien staattisten opasteiden suunnitteluohjeessa on esitetty Liikenneviraston rautatieasemien matkustajainformaatiojärjestelmän staattisten opasteiden sisältöön ja mitoitukseen liittyvät vaatimukset. Ohjeessa on noudatettu ”Esteettömyys rautatiejärjestelmässä” -määräyksen vaatimuksia (TRAFI/7107/03.04.02.00/2011) sekä Liikenneviraston graafista ohjetta. Suunnitteluohjeessa on myös huomioitu toteutusratkaisut Ratateknisten ohjeiden (RATO) osassa 16 ”Väylät ja laiturit” esitetyistä vaatimuksista staattisille opasteille ja informaatiolle.

Suunnitteluohje koskee Liikenneviraston hallinnoimia alueita (mm. laiturialueet, ali- ja ylikulut), tarvittaessa niitä voi soveltaa myös muiden toimijoiden alueilla, esim. asemarakennusten sisällä.

Opastetyypit ja niiden mitoitus on esitetty tämän suunnitteluohjeen liitepiirustuksissa. Lisäksi ohjeessa on esitetty Liikenneviraston opastuksessa käyttämät piktogrammit.

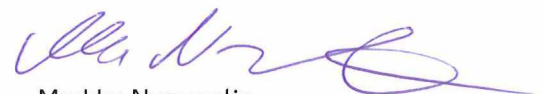
Staattisten opasteiden rakennevaatimukset on esitetty Rautatieasemien staattisten opasteiden vaatimusmäärittelyssä (*Liikenneviraston ohjeita 4/2013*).

Ylijohtaja

Raimo Tapio

Tekninen johtaja

Markku Nummelin

LISÄTIETOJA
Kimmo Turunen
Liikennevirasto
puh. 020 637 3873

Esipuhe

Rautatieasemien staattisten opasteiden suunnitteluohje on laadittu Liikenneviraston Liikenteenohjauksen kehittäminen -yksikössä. Ohjeen tekemistä on ohjannut ylitarkastaja Kimmo Turunen. Ohje on laadittu Ramboll Finland Oy:ssä, jossa työstä on vastannut projektipäällikkö Mikko Poutanen ja mitoituskuvista suunnittelija Tommi Keltala. Lisäksi työhön on osallistunut Tuomas Lehtinen.

Suunnitteluohjeen tarkoituksena on yhtenäistää staattisten opasteiden suunnittelu rautatieasemilla valtakunnallisesti.

Helsingissä helmikuussa 2013

Liikennevirasto
Liikenteenhallinta

Sisällysluettelo

1	YLEISTÄ.....	7
2	STAATTISET OPASTEET	9
3	PIKTOGRAMMIT	10
3.1	Piktogrammien määrä.....	12
3.2	Suuntanuolet.....	13
4	OPASTUSKOHTEET	14
4.1	Rautatieasema	14
4.1.1	Sisäänkäyntiopaste.....	14
4.1.2	Rautatieaseman suuntaopaste	14
4.1.3	Raiteille opastus	15
4.1.4	Hissi	16
4.1.5	Avustamispalvelu.....	16
4.2	Liityntäliikenne	17
4.2.1	Taksi	17
4.2.2	Linja-auto.....	17
4.3	Hätäpoistumistie	18
4.4	Muut kohteet	18
5	KIRJASIMET JA TEKSTIT	19
5.1	Käytettävä fontti ja kielisuhteet	19
5.2	Tekstin koko.....	19
6	MITOITUKSET	22
6.1	Tekstikentän mitoitus	22
6.2	Opasteiden mitoitus.....	23
6.3	Raide- ja sektorointiopasteen mitoitus	24
7	OPASTEIDEN SIJOITUS.....	25
8	VÄRITYKSET.....	26

LIITTEET

- Liite 1 Rautatieasemaopaste pääsisäänkäynneillä
- Liite 2 Valaistu kolmio-opaste
- Liite 3 Rautatieasemalle (asemarakennukseen) opastus laitureilta ja yhdyskäytäviltä
- Liite 4 Opastus yhdelle, kahdelle tai useammalle raiteelle sekä hissille
- Liite 5 Linjatyypeittäin eroteltu linja-autopysäkin tai -terminaalin opastus
- Liite 6 Lentokenttäbussille ja junabussille opastus
- Liite 7 Kohde yhdellä, kahdella ja kolmella kielellä esitettyinä
- Liite 8 Tekstikentän mitoitus ja tyhjä tila opasteen lopussa, yksi opastussuunta
- Liite 9 Tekstikentän mitoitus ja tyhjä tila opasteen lopussa, kohteita kaksi tai enemmän
- Liite 10 Aseman nimikyltin mitoitus
- Liite 11 Raidenumero- ja sektorointiopaste

1 Yleistä

Tässä rautatieasemien staattisten opasteiden suunnitteluohjeessa on esitetty opasteiden sisältöön ja mitoitusvaatimukset. Lisäksi on noudatettu ”Esteettömyys rautatiejärjestelmässä”-määräyksen vaatimuksia (TRAFI/7107/03.04.02.00/2011) sekä Liikenneviraston graafista ohjetta.

Opastetyypit ja niiden mitoitus on esitetty tämän suunnitteluohjeen liitepiirustuksissa.

Suunnitteluohjeessa on myös huomioitu toteutusratkaisut Ratateknisten ohjeiden (RATO) osassa 16 ”Väylät ja laiturit” esitetyistä vaatimuksista staattisille opasteille ja informaatiolle. Seuraavassa on esitelty tarkemmin ko. ohjeen vaatimukset staattisten opasteiden osalta (RATO 16, 16.8, ”Opastus ja informaatiojärjestelmät”).

Tietoa on tarjottava kaikissa paikoissa, joissa matkustajien on valittava reitti, ja reitin varrella enintään 100 metrin välein. Merkit, symbolit ja kuvasymbolit on esitettävä yhtenäisesti koko reitin varrella. Tarjottavan tiedon on riitettävä reitin valintaa koskevan päätöksen tekemiseen. Esteetön reitti on opastettava aina, mikäli se poikkeaa normaalista reitistä. Liityntäliikenteen käyttöön on opastettava kaikkialla, missä liikennettä on saatavilla.

Valaisemattomia opasteita ei pidä käyttää. Valaisu voidaan tehdä käyttämällä pysyvässä opasteissa taustavaloa tai asettamalla ajoittain muuttuva opastus, kuten aikataulut, valaistuun lasiseinäiseen kaappiin.

Kaiken asemalla annettavan tiedotuksen on oltava yhtenäistä esitystavasta riippumatta. Opastauluissa on annettava seuraavat tiedot:

1. turvallisuustiedotteet ja turvaohjeet eurooppalaisten tai kansallisten määräysten mukaisesti
2. varoitus-, kieltö- ja määräysmerkit eurooppalaisten tai kansallisten määräysten mukaisesti
3. lähtevää junaliikennettä koskeva tiedotus
4. aseman palvelujen tunnistet, missä saatavilla, ja kulkureitit näiden palvelujen luo.

Reititys- ja tiedotusjärjestelmiin ei saa yhdistää mainoksia. Julkisen liikenteen palveluja koskevaa yleistä tiedotusta ei pidetä tässä kohdassa tarkoitettuna mainontana.

Kaikkiin turva-, varoitus-, määräys- ja kieltömerkkeihin on sisällyttävä kuvasymboleita ja niiden on täytettävä standardin ISO 3864-1 vaatimukset.

Opasteissa esitetyissä asemannimissä tulee noudattaa kielilakia, jossa todetaan seuraavaa (Kielilaki, 33§):

Viranomaisten kaksikielisessä kunnassa asettamien kilpien, liikennemerkkien ja muiden yleisölle suunnattujen vastaavien opasteiden tekstien on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä, jollei kansainvälisen käytännön mukaisesti käytetä pelkästään vierasta kieltä.

Teiden ja katujen liikennemerkkien sekä muiden liikenteen ohjauslaitteiden kielistä säädetään tarkemmin tieliikennelainsäädännössä.

Viranomaisten asettamissa kilvissä käytettävistä paikannimistä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. Ennen asetuksen antamista on hankittava Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen lausunto.

Julkisessa liikenteessä matkustajille suunnatuissa kilvissä ja tiedotteissa käytettävistä kielistä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Kaikki opastussuunnitelmat tulee hyväksyttää Liikennevirastolla ennen opasteiden tilaamista ja asennuksia. Opastussuunnitelmien tulee sisältää opasteiden sijoitussuunnitelma (dwg ja pdf), mitoituskuvat (dwg ja pdf) sekä yksikköluettelo (excel ja pdf).

2 Staattiset opasteet

Valaistut opasteet ovat sisäisen valonlähteen käsittäviä valaistuja opastekoteloita. Peltiset opasteet ovat valaisemattomia, levymäisiä opasteita. Aikataulukaa pit ovat suurikokoisia, 70x100 cm painoarkeille tarkoitettuja sisältävalaistuja kaappeja, jotka seisovat omilla jaloillaan tai ovat kiinnitettyjä seinäpintaan tai pylväisiin. Pienemmät A3-aikataulukaa pit ovat tavallisimmin kahdelle A3-kokoiselle painoarkeille tarkoitettuja valaisemattomia kaappeja.

Staattiset opasteet voidaan jakaa seuraaviin opastetyyppeihin:

1. Suuntaopaste (SO)
2. Asemannimikyltti (ANK)
3. Raidenumero-opaste (RNO)
4. Sektorointi-opaste (SEO)
5. Valaistu kolmio (VK)

Opasteet toteutetaan aina valaistuna. Suuntaopasteet ovat joko yksi- tai kaksipuolisena sijoituspaikasta riippuen. Asemannimikyltti, raidenumero- ja sektorointi-opaste toteutetaan aina kaksipuolisia. Opasteissa käytetään aina saman piktogrammikoelman tunnuksia sekä tässä dokumentissa esitetyjä mitoitusohjeita esim. tekstien sijoittelusta.

Paikkoihin, joissa ei ole sähköä saatavilla, opasteet voidaan toteuttaa poikkeuksellisesti peltisinä. Kaikki opasteet on kuitenkin aina pyrittävä toteuttamaan valaistuna. Sektorointi-opaste on aina peltinen.

Myös aikataulukaa pit luetaan staattisten opasteiden ryhmään. Aikataulukaa pit voidaan jakaa kahteen erilliseen ryhmään:

1. Aikataulukaa pi A3 -tulosteille (A3 ATK)
2. Aikataulukaa pi 70 x 100 -tulosteille (ATK)

A3-kokoiset aikataulukaa pit toteutetaan aina yksipuoleisina, kun taas suuret 70 x 100 cm aikataulukaa pit, voidaan toteuttaa sekä yksi- että kaksipuolisia.

Tarkemmin staattisten opasteiden rakennevaatimukset on esitetty Rautatieasemien staattisten opasteiden vaatimusmäärittelydokumentissa (*Liikenneviraston ohjeita 4/2013*).

3 Piktogrammit

Piktogrammeina tulee käyttää ainoastaan Liikenneviraston hyväksymiä piktogrammeja. Tarvittaessa suuntaopasteissa voidaan käyttää muitakin piktogrammeja, mikäli niitä ei alla esitellystä piktogrammikokoelmasta löydy tai niiden katsotaan olevan havainnollisempia kuin piktogrammikokoelmassa esitetyjen. Uudet piktogrammit tulee aina hyväksyttää tilaajalla ennen niiden käyttöönottoa. Käytettävien piktogrammien tulee täyttää ISO 7001:2007 eurooppalaisen standardin määräykset sekä siinä vaadittu visuaalinen ilme.

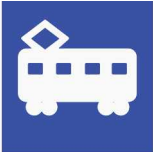

Piktogrammin koko on kaikissa opasteissa valaistua kolmio-opastetta lukuun ottamatta 200 x 200 mm. Valaistussa kolmio-opasteessa piktogrammin koko on 770 x 770 mm. Piktogrammit ja tekstillä esitetyt opastuskohteet tulee aina erotella toisistaan 4 mm leveällä valkoisella pystyviivalla.

Liikenneviraston opastusjärjestelmän mukaiset piktogrammit ovat seuraavat.

Kiinteistöt ja laiturit:

Info	Liukuportaat ylös	Liukuportaat alas	Portaat ylös	Portaat alas	Hissi
					
1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6
Kulkuväylä	Kulkuväylä	WC	Liikuntaesteinen	Liikuntaesteinen	Odotushuone
					
1.7 oikea	1.7 vasen	1.8	1.9 oikea	1.9 vasen	1.10
Avustamis- piste	Kokoontumis- paikka	Rautatie- asema	Kulkusuunta	Kulkusuunta	Kulkusuunta
					
1.11	1.12	1.13	1.14	1.15	1.16
Kulkusuunta	Kulkusuunta	Kulkusuunta	Kulkusuunta	Kulkusuunta	
					
1.17	1.18	1.19	1.20	1.21	

Yleiset palvelut:

	Autopaikka- varaukset / auto-juna / autovaunu					
Lipunmyynti	Lastenhoito	Taksi	Bussi	Taksi/bussi		
						
2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	
Bussi						
lentoasemalle	Polkupyörä	Raitiovaunu	Autonvuokraus	Säilytyslokero		
						
2.7	2.8	2.9	2.10	2.11		

Muut palvelut:

Ravintola	Kahvila	Autolautta	Nähtävyys
			
3.1	3.2	3.3	3.4

Viranomaispalvelut:

Liikennevirasto

4.1**Ohjeistavat merkit:**

Pysäköintialue	Polkupyörä- pysäköintialue	Hätä- poistumistie	Hätä- poistumistie	Tupakointi- kielto
				
5.1	5.2	5.3 oikea	5.3 vasen	5.4

Muut merkit:

Kameravalvonta

6.1

Piktogrammien sijoittelussa tulee noudattaa pääsääntöisesti seuraavaa sijoittelujärjestystä, mikäli sen tuloksena opastus kohteeseen on mahdollisimman yksiselitteinen.

1. Suuntanuoli
2. Millä ko. suuntaan päästään (hissi, liukuporras, porras, jne)
3. Mitä suunnasta löytyy (1. pääkohde, 2. kohteet pääkohteessa)
4. Muut palvelut ja lähikohteet.

3.1 Piktogrammien määrä

Suuntaopasteessa voidaan yhteen suuntaan opastaa suuntanuolen lisäksi maksimissaan viidellä erillisellä piktogrammilla sekä kahdella tekstillä esitetyllä kohteella. Opastusteksti raiteille (raide/raiteet) ei ole tekstillinen kohde. Tekstillisiä kohteita ovat sen sijaan kaikki esitetyt lähikohteiden nimet, kadunnimet ja muut tekstillä esitetyt kohteiden nimet. Ensimmäinen piktogrammi on aina suuntanuoli, jos opasteella halutaan opastaa tietyssä suunnassa olevia kohteita (kuva 1).

Kuva 1. Yhden suunnan opastus suuntaopasteessa

Jos samassa suuntaopasteessa esitetään kahteen tai useampaan eri suuntaan opastettavia kohteita, tulee suuntien väliin jättää vähintään 200 mm tyhjä tila (kuva 2).

Kuva 2. Kahden suunnan opastus suuntaopasteessa

Samassa opasteessa ei saa olla samaan suuntaan osoittavia nuolisymboleita kuin yksi kappale. Suuntanuolten järjestys samassa opasteessa on seuraava:

1. vasemmalle alaviistoon
2. vasemmalle
3. vasemmalle yläviistoon
4. ylös/alas
5. oikealle yläviistoon
6. oikealle
7. oikealle alaviistoon

Piktogrammeista on suunta-riippuvaisia kulkuväylä (1.7), liikuntaesteinen (1.9) ja häätäpoistumistie (5.3). Kyseiset piktogrammit tulee sijoittaa niin, että ne osoittavat suuntanuolen suuntaan.

Kaupallisten tunnusten ja logojen käyttö suuntaopasteissa on kielletty ilman erillistä Liikenneviraston suostumusta.

3.2 Suuntanuolet

Suuntaopasteet koostuvat suuntanuolipiktogrammeista, kuvapiktogrammeista sekä erillisistä numeroista ja opasteteksteistä. Suuntanuolena tulee käyttää tässä dokumentissa esitettyä nuolityyppi eli nk. Belgialaista nuolenkärkeä, joissa nuolen väkästen päät ovat samassa linjassa kuin nuolen runko.

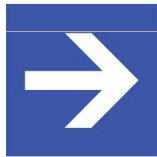
Suuntanuolella osoitetaan opastettavaa kohdetta tai sen sijaintisuuntaa. Suuntaopasteissa käytettävien nuolien suuntien tarkoitus määritetään ISO 7001:2007 standardin mukaisesti:

Jatka eteenpäin TAI jatka ylöspäin

Jatka alaspäin

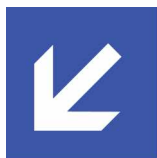
Jatka nuolen osoittamaan suuntaan oikealle

Jatka nuolen osoittamaan suuntaan vasemmalle

Jatka ylös oikealle /vasemmalle TAI jatka eteenpäin ja viistoon oikealle /vasemmalle

Jatka alas oikealle /vasemmalle

4 Opastuskohteet

4.1 Rautatieasema

4.1.1 Sisäänkäyntiopaste

Asemien sisäänkäyntien yhteyteen tulee aina sijoittaa tunnuksellinen rautatieasemaopaste (kuva 3). Sisäänkäynneillä tarkoitetaan tässä esim. liityntäpysäköintialueelta tai muualta tulevien pääkulkureittien varrella olevaa ali- tai ylikulkutunnelin alkupäätä / otsapintaa. Asemarakennuksen sisäänkäynnit varustetaan tarvittaessa irtokirjaimista tehdyillä asemannimi-tunnuksilla.

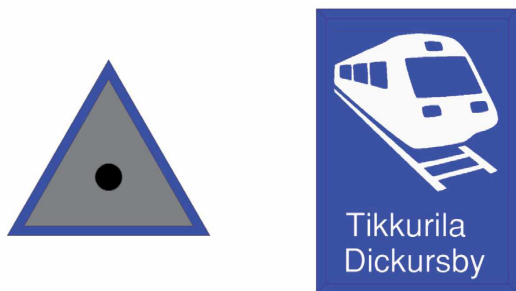
Liik
enne
vira
sto

Rautatieasema | Järnvägsstation | Railway station

Kuva 3. Rautatieasemaopaste pääsisäänkäynneillä (mitoituskuva, liite 1)

Sisäänkäyntiopaste esitetään aina kolmikielisenä 100 mm kirjasinkoolla kirjoitettuna. Rautatieaseman sisäänkäyntiopasteen alkupäähän 200x400 mm kokoiselle alueelle sijoitetaan Liikenneviraston tunnus (200x200 mm).

Varsinkin lähiliikenne-asevilla voidaan myös rautatieaseman sisäänkäyntiopasteen lisäksi käyttää valaistua kolmio-opastetta (kuva 4) tilanteessa, jossa rautatieaseman sisäänkäyntiopasteen näkyvyys kaikilta lähestymissuunnilta ei ole riittävä. Opasteen aseman nimi keskitetään opasteen näkyvien sivujen keskelle niin että opasteen informaatio-osan reunoille jää vähintään 20 mm tyhjää tilaa. Opasteessa käytettävä kirjasinkoko on 100 mm. Mikäli aseman nimi ei em. reunaehdoin mahdu opasteen sisään, pienennetään kohdetekstin kirjasinkokoa. Fontin korkeus ei kuitenkaan saa olla < 80 mm. Poikkeuksena kolme riviä omaava aseman nimi, jolloin fontin kokona voidaan käyttää 60 mm. Tekstissä esitetään aseman nimi yksi- tai kaksikielisenä aseman alueella olevien kielisuhteiden perusteella.

Kuva 4. Valaistu kolmio-opaste (mitoituskuva, liite 2)

4.1.2 Rautatieaseman suuntaopaste

Rautatieasemalle (asemarakennukseen) opastetaan laitureilta tai yhdyskäytäviltä ainoastaan siinä tapauksessa, että asemarakennuksessa on tarjolla lippu-, informaatio- sekä muita matkustajapalveluita. Minimivaatimus rautatieasemalle opastukseen on se, että asemarakennuksessa on normaalina liikennöinti aikana avoinna lämmin odotustila.

Rautatieasemalle (asemarakennukseen) opastetaan laitureilta ja yhdyskäytäviltä aseman palveluista kertovilla piktogrammeilla sekä käyttämällä tekstillistä opastusta kolmella kielellä: Rautatieasema, Järnvägsstation, Railway station (kuva 5).

Kuva 5. Rautatieasemalle (asemarakennukseen) opastus laitureilta ja yhdyskäytäviltä (mitoituskuva, liite 3)

Varsinaisen asema-alueen ulkopuolelta voidaan opastaa kohti rautatieasemaa käyttämällä rautatieaseman piktogrammia 1.13 (kuva 6).

Kuva 6. Rautatieaseman piktogrammi

Laiturialueelta opastetaan mahdollisen rautatieaseman tilojen/palvelujen lisäksi muille raiteille, hisseille tai portaille/liukuportaille sekä aseman yhteydessä olevaan liittytäiliikenteeseen. Esteetön reitti on opastettava aina, mikäli se poikkeaa normaalista reitistä.

4.1.3 Raiteille opastus

Rautatieasemien asemarakennuksesta, yhdyskäytäviltä ja asema-alueen lähiympäristöstä opastetaan raiteille, joilla junat liikennöivät säännöllisesti esitettyjen aikataulujen mukaisesti. Niille raiteille opastetaan myös muilta laiturialueilta. Jos asemalla on käytössä vain yksi matkustajaliikenteen raide, ei opastusta raiteelle ole pakko järjestää.

Numeroilla esitetään tavallisesti vain niitä raiteita, joita opastettavasta suunnasta löytyy. Mikäli opastettavassa suunnassa sijaitsevat kaikki aseman raiteet, tulee raidenumerot esittää muodossa [raide], [raide] tai [raide]-[raide]. Lisäksi kohteen tunnistettavuutta ja ymmärrettävyyttä lisätään kolmikielisillä otsikkoteksteillä, jotka sijoitetaan ennen raidenumeroita samaan kenttään. Otsikkotekstit toteutetaan kolmikielisinä suomi/ruotsi/englanti niin, että ensimmäisen ja toisen kielen järjestys määräytyy alueen kielisuhteiden mukaan.

Opastettaessa vain yhdelle raiteelle esitetään ainoastaan otsikkotekstit ja raidenumero (kuva 7).

Kuva 7. Opastus yhdelle raiteelle (mitoituskuva, liite 4)

Opastettaessa kahdelle vierekkäiselle raiteelle, esitetään otsikkotekstien lisäksi molemmat raidenumerot pilkulla eroteltuina (kuva 8).

Kuva 8. Opastus kahdelle raiteelle (mitoituskuva, liite 4)

Mikäli opastettavia raiteita on kolme tai enemmän, erotellaan opastettavat raiteet väli-viivalla. Raiteiden ei tarvitse olla peräkkäisiä raiteita (kuva 9).

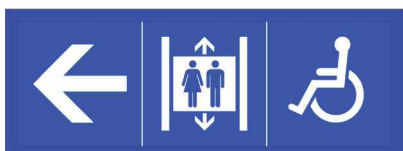

Kuva 9. Opastus useammalle raiteelle (mitoituskuva, liite 4)

Mikäli samalle/samoille laitureille nousu tapahtuu vastakkaisista porras- tai liukupor-raskäytävistä, voidaan samalla opasteella opastaa molempiin suuntiin opasteen päihin sijoitetuilla nuolilla.

4.1.4 Hissi

Hissin opastuksessa käytetään hissien piktogrammia 1.6. Hissin opastamisen yhteydes-sä käytetään myös aina pyörätuolisymbolia, joka sijoitetaan hissi-piktogrammin jäl-keen. Pyörätuolisymboli tulee sijoittaa niin, että se osoittaa suuntanuolen suuntaan (kuva 10). Jos suuntanuoli osoittaa ylös- tai alaspäin, niin pyörätuolisymboli osoittaa silloin oikealle.

Kuva 10. Opastus hissille (mitoituskuva, liite 4)

Hissin suuntaopaste voidaan toteuttaa myös ilman nuolta, mutta vain siinä tapaukses-sa, että opaste on sijoitettu hissien ovien yläpuolelle.

4.1.5 Avustamispalvelu

Osalla asemista tarjotaan Liikenneviraston ja junaoperaattorien yhteistyönä avusta-mispalvelua, jossa palveluhenkilö auttaa mm. pyörätuolilla liikkuvaa henkilöä aseman ja junan välisellä matkalla. Paikka, josta etukäteen varattua avustamispalvelua saa, merkitään piktogrammilla 1.11 (kuva 11). Ko. opasteen mitoitus ja rakenne toteutetaan samalla tavalla kuin sektorointi-opaste.

Kuva 11. Avustamispalvelu

4.2 Liityntäliikenne

4.2.1 Taksi

Suuntaopasteissa käytetään taksiaseman tai ”-tolpan” tunnuksena keltataustaista Taxi-piktogrammia 2.4, jossa on taxi-teksti sijoitettuna ajoneuvon yläpuolelle (kuva 12).

Kuva 12. Taksiasema tai -tolppa

Opastettaessa alueelle jossa taksi ja linja-auto toiminnot ovat yhdessä, voidaan käyttää piktogrammia 2.6, mikäli opasteessa ei ole tilaa molempien piktogrammien näyttämiseen erikseen (kuva 13).

Kuva 13. Taksi- ja linja-autoasema

4.2.2 Linja-auto

Linja-autopysäkillä tai -terminaaliin opastetaan käyttäen piktogrammia 2.5 (kuva 14). Mikäli linja-autoliikenteen pysäkkien tai terminaalin opastus pitää erotella toisistaan, käytetään tarkentavia tekstejä linjan tyypistä piktogrammin lisäksi. Erityyppisiä linja-autolinjoja kuvaavat tekstit kirjoitetaan allekkain kolmella kielellä. (kuva 15).

Tarkentavia tekstejä voivat olla:

1. Lähiliikenne / Närtrafik / Commuter traffic
2. Paikallisliikenne / Lokaltrafik / Local traffic
3. Kaukoliikenne / Fjälltrafik / Long-distance traffic

Kuva 14. Linja-autopysäkki tai -terminaali

Kuva 15. Linjatyypeittäin eroteltu linja-autopysäkin tai -terminaalin opastus (mitoituskuva, liite 5)

Rautatie- ja lentoaseman välillä liikennöivälle linja-autolle tulee opastaa asemalta ja laiturialueelta pysäkkialueen opastukselle asti. Opasteissa käytetään piktogrammia 2.7. Tärkeimmissä risteyskohdissa ja pysäkkialueen vieressä käytetään piktogrammin 2.7 lisäksi myös sanallista lisätekstiä Lentokenttäbussi, Flygbussar, Airport bus (kuva 16).

Kuva 16. Lentokenttäbussille opastus (mitoituskuva, liite 6)

Joillakin rautatielinjoilla kuljetetaan junamatkustajat määräasemalle säännöllisesti esim. linja-autoilla. Näille nk. Juna-bussi-pysäkeille tulee opastuksen alkaa heti laiturialueelta. Opasteissa tulee käyttää bussi-piktogrammin lisäksi kolmikielistä JunaBussi, TågBuss, TrainBus-tekstiosaa tarkentamaan opastuskohteen sisältöä (kuva 17).

Kuva 17. Opastus JunaBussille (mitoituskuva, liite 6)

4.3 Hätäpoistumistie

Hätäpoistumistiemerkit tulee pääsääntöisesti sijoittaa erillisopasteina suunnittelu-kohteeseen, ei suunta-opasteiden yhteyteen.

Mikäli hätäpoistumistieistä kertovia piktogrammeja kuitenkin halutaan integroida suuntaopasteisiin, tulee sähkönsyötössä huolehtia siitä, että hätäpoistumistiepiktogrammin valaistus on järjestetty varmennetulla, omalla sähkönsyötöllä. Piktogrammin sijoittelussa tulee myös huomioida se, että merkin tulee olla keskellä hätäpoistumistiereittiä tai -ovea.

4.4 Muut kohteet

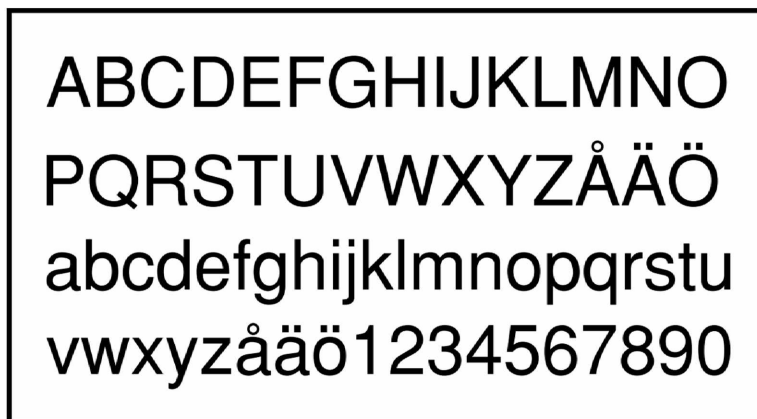
Aseman ympärillä oleville kaduille opastetaan aikataulukaaappeihin sijoitettavilla lähialuekartoilla, joissa tulee esittää aseman laitureiden lisäksi myös lähikatujen nimet sekä tärkeimmät lähikohteet, esim. opistot, virastot, jne. Kaupallisia liikkeitä tai toimintoja ei tule esittää lähialuekartoilla. Lähialuekartan tulee noudattaa Liikenneviraston viestinnän tekemää ohjetta sekä mallia kartan ulkonäöstä ja sisällöstä.

Suunta-opasteissa tulee esittää laiturialueen ulkopuolella mahdollisimman kattavasti lähialuekartoilla esitetyt kohteet.

5 Kirjasimet ja tekstit

5.1 Käytettävä fontti ja kielisuhteet

Opasteiden kirjasintyyppinä käytetään päätteetöntä SansSerif-tyyppiä (*RATO 16, 16.8*), valkoisella värillä kirjoitettuna (kuva 18). Fontin tulee olla SansSerif (width factor = 1). Oikean fontin vedokset on saatavissa Liikennevirastolta.

Kuva 18. MS SansSerif-tyypin aakkosto

Tekstiä sisältävien opasteiden suunnittelussa ja toteutuksessa tulee noudattaa kunnan kielisuhteita, joka tulee tarkastaa suunnitteluvaiheessa Kuntatietokeskuksen tuottamasta taulukosta ”Kuntien kielisuhteet 2011”. Taulukon uusin versio on saatavilla seuraavasta linkistä:

<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/aluejaot/kuntien-kielisuhteet/Sivut/default.aspx> tai Liikennevirastolta.

Esitettävien kielten määrä tulee kuitenkin tutkia asemakohtaisesti sekä alueen kielisuhteiden perusteella että Liikenneviraston asemannimilistan pohjalta. Seuraavat kielivaihtoehdot ovat mahdollisia opasteissa:

1. Suomi/Ruotsi/Englanti
2. Ruotsi/Suomi/Englanti
3. Suomi/Ruotsi
4. Ruotsi/Suomi
5. Suomi

Selkeyden ja helpon luettavuuden saavuttamiseksi opasteiden tekstien ensimmäiset kirjaimet kirjoitetaan aina suuraakkosin, versaalikirjaimin.

5.2 Tekstin koko

Kirjaimien vähimmäiskorkeus lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{lukuetäisyys [mm]} / 250 = \text{kirjasinkoko (mm)}$$

Esimerkki: $10\,000\text{ mm} / 250 = 40\text{ mm}$. Eli 40 mm kirjasinkoolla tehty opasteteksti on luettavissa 10 metrin päästä.

Opasteissa tulee ensisijaisesti käyttää seuraavassa esitettyjä kirjasinkokoja.

1. Opasteessa vain yksi (1) rivi tekstiä yhdellä kielellä, tekstin korkeus 120 mm. Käytetään aina asemannimikylteissä ja joskus suuntaopasteissa (kuva 19).

Kuva 19. Kohde yhdellä kielellä esitettynä (mitoituskuva, liite 7)

2. Opasteessa kaksi (2) riviä tekstiä kahdella kielellä, tekstin korkeus 60 mm. Käytetään suuntaopasteissa esim. kadunnimien esittämisessä (kuva 20).

Kuva 20. Kohde kahdella kielellä esitettynä (mitoituskuva, liite 7)

3. Opasteessa kolme (3) riviä tekstiä kolmella kielellä, tekstin korkeus 40 mm. Käytetään suuntaopasteissa esim. rautatieasemalle ja raiteille opastettaessa (kuva 21).

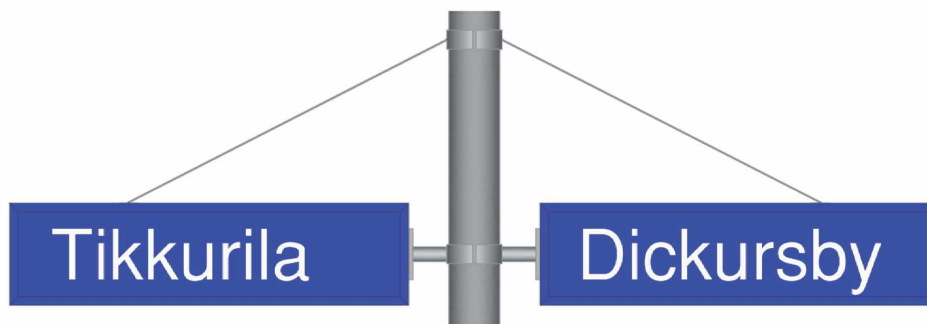

Kuva 21. Kohde kolmella kielellä esitettynä (mitoituskuva, liite 7)

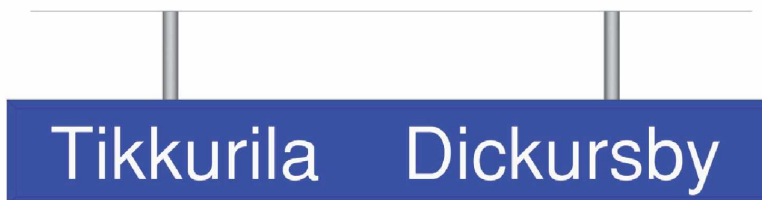
Asemannimikyltissä käytetään ainoastaan 120mm kirjasinkokoa yhdelle riville kirjoitettuna (kuva 19). Mikäli asemalla pitää esittää aseman nimi kahdella kielellä asemannimikyltissä, tulee se toteuttaa kahdella erillisellä opasteella (kuva 22). Poikkeuksena on kaksikielinen asemannimikyltti, joka kiinnitetään kattokiinnityksellä. Silloin asemannimikyltissä tulee käyttää kuvan 23 mukaista mallia ja suuntaopasteille määritellyä kattokiinnitysmitoitusta. Asemannimikyltissä tekstien perään tulee jättää aina vähintään 100 mm tyhjää tilaa, niin että pituus kasvaa seuraavaan opastekotelomittaan.

Rautatieasemien staattiset opasteet – Suunnitteluohje

Kaksikielisessä asemannimikyltissä alueen kielisuhteet määräävät aloittavan aseman nimen kielen, jolloin aseman nimi alueen pääkielellä on lukusuunnassa ensimmäisenä vasemmalta oikealle.

Kuva 22. Asemannimikyltti kahdella kielellä, pilarikiinnitys

Kuva 23. Asemannimikyltti kahdella kielellä, kattokiinnitys

6 Mitoitukset

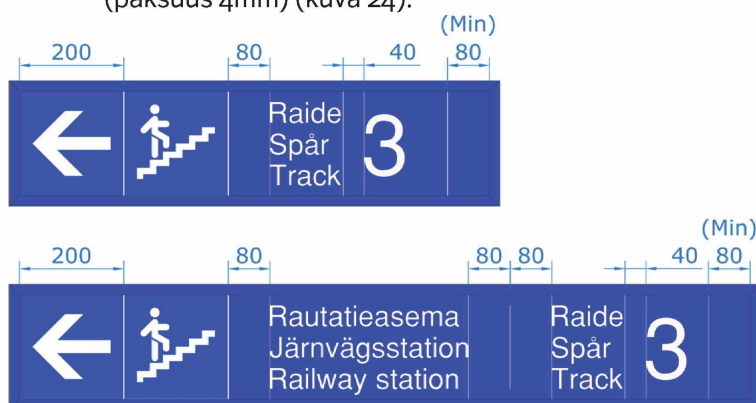
6.1 Tekstikentän mitoitus

Opaste aloitetaan aina piktogrammilla, yleisimmin opastettavan kohteen suunnasta kertovalla suuntanuolella. Jos opastussuuntia on yksi, niin piktogrammit tulevat ennen tekstikenttää. Tekstikentän aloituskohta on suuntaopasteissa ja asemannimikylteissä 80 mm edeltävästä piktogrammista tai opasteen valaistusta reunasta oikealle.

Opasteiden tekstin asettelussa noudatetaan seuraavia periaatteita, jotta tekstikenttä ei jää liian ahtaaksi ja opasteen luettavuus säilyisi hyvänä:

1. Suuntaopasteen kohteiden asettelu, opastettavat kohteet sijaitsevat yhdessä suunnassa

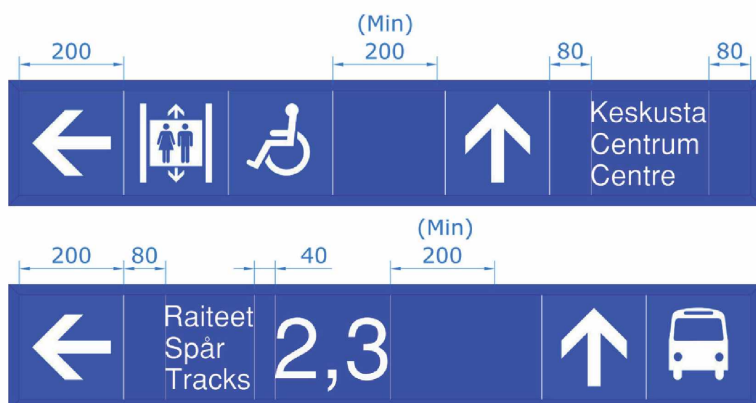
- Suuntaopasteessa jätetään kirjaimin ja piktogrammeilla esitettyjen kohteiden väliin 80 mm tyhjää tilaa, jos seuraava tunnus tai kohdetekstikenttä sijaitsee samassa suunnassa. Kahden vierekkäisen kohdetekstin väliin jätetään 160 mm tyhjää tilaa ja tyhjän tilan puoleenväliin sijoitetaan 160 mm korkea pystyviiva (paksuus 4mm) (kuva 24).

Kuva 24. Tekstikentän mitoitus ja tyhjä tila opasteen lopussa, yksi opastussuunta (mitoituskuva, liite 8)

2. Suuntaopasteen kohteiden asettelu, opastettavia suuntia kaksi tai enemmän

- Jos kohdetekstin jälkeen samassa opasteessa esitetään myös toisen suunnan kohteet, tulee kohdetekstin jälkeen jättää vähintään 200 mm tyhjää tilaa ennen seuraavaa suuntanuolta. Tällöin kohdetekstin jälkeen ei käytetä pystyviivaa ennen seuraavaa suuntanuolta (kuva 25).

Kuva 25. Tekstikentän mitoitus ja tyhjä tila opasteen lopussa, kohteita kaksi tai enemmän (mitoituskuva, liite 9)

3. Tyhjä tila suuntaopasteen lopussa

- yhden opastussuunnan omaavissa suuntaopasteissa loppuun jätetään vähintään 80 mm tyhjä tila (kuva 24).
- kahden opastussuunnan omaavissa suuntaopasteissa opasteen lukusuunnassa viimeinen kohde sijoitetaan niin, että a) kohdeteksti on sijoitettu 80 mm etäisyydelle opasteen oikeasta reunasta (kuva 25) b) piktogrammi on aivan opasteen oikeassa reunassa (kuva 25). Molemmissa vaihtoehdossa opastettavien suuntien välinen etäisyys voi olla enemmän kuin 200 mm.

4. Tyhjä tila asemanimikyltin lopussa

- aseman nimen jälkeen jäävä tyhjä tila tulee mitoittaa opastekotelon leveyden kerrannaisten mukaan niin, että nimen jälkeen jää vähintään 100mm tyhjää (kuva 26).
- Mikäli asemannimikyltissä aseman nimi kirjoitetaan kahdella kielellä, määrää pidempi nimi käytettävän asemannimikyltin pituuden (kuva 27).

Kuva 26. Asemannimikyltin mitoitus (mitoituskuva, liite 10)

Kuva 27. Asemannimikyltin mitoitus pidemmän tekstin perusteella (mitoituskuva, liite 10)

6.2 Opasteiden mitoitus

Sisältä valaistut suuntaopasteet ja asemannimikyltit ovat korkeudeltaan 240 mm ja taustavalaistun alueen korkeus on 200 mm. Joissakin poikkeustapauksissa, mikäli opastettavia suuntia ja kohteita on todella paljon (esim. terminaaleissa tai matkakassuksissa), voidaan opaste toteuttaa myös kaksirivisenä, jolloin sen korkeus on 440 mm (taustavalaistun alueen korkeus 400 mm).

Asemannimikyltin minimipituus on 940 mm, jolloin opasteeseen saadaan mahtumaan 620 mm pituinen aseman nimi.

Suuntaopasteen minimipituus on 640 mm, jolloin opasteeseen saadaan mahtumaan suuntanuolen lisäksi 2 peräkkäistä piktogrammia.

Opastekotelon pituusmitoitus tehdään 100 mm kerrannaisilla eli opasteen leveys kasvaa tarvittaessa aina 100 mm:llä.

6.3 Raide- ja sektorointiopasteen mitoitus

Raidenumero-opasteissa käytettävän raidenumeron korkeuden tulee olla 400 mm, jotta sen näkyvyys olisi mahdollisimman hyvä huonoissakin olosuhteissa. Opasteen ulkomitat ovat aina 640x640 mm. Raidenumero-opaste toteutetaan aina kaksipuolisena ja sisältä valaistuna. Kiinnitysrakenteet tulee raidenumero-opasteen kohdalla tehdä aina kahdella katto-, pilari- tai seinäkiinnikkeellä.

Kuva 28. Raidenumero-opaste (mitoituskuva liite 11)

Sektorointiopasteissa käytetään 250 mm korkuisia suuraakkosilla kirjoitettuja kirjaimia. Opasteen kokonaisulkomitat ovat 430 x 430 mm. Sektorointiopaste toteutetaan aina kaksipuolisena peltimerkkinä, jonka vahvuus on 5 mm. Merkin reunoille ei lisätä kehyksiä tai paksuntavia reunanauhoja.

Kuva 29. Sektorointiopaste (mitoituskuva liite 11)

Molemmat opastetyypit, raidenumero- ja sektorointiopasteet, tulee asentaa raiteisiin ja laituriin nähden suoraan kulmaan, jotta niiden havaittavuus olisi laiturialueella mahdollisimman hyvä. Raidenumero- ja sektorointi-opasteen kiinnitys on kuvattu vaatimusmäärittelydokumentin kappaleessa 5 ”Ripustusosat ja kiinnikkeet”.

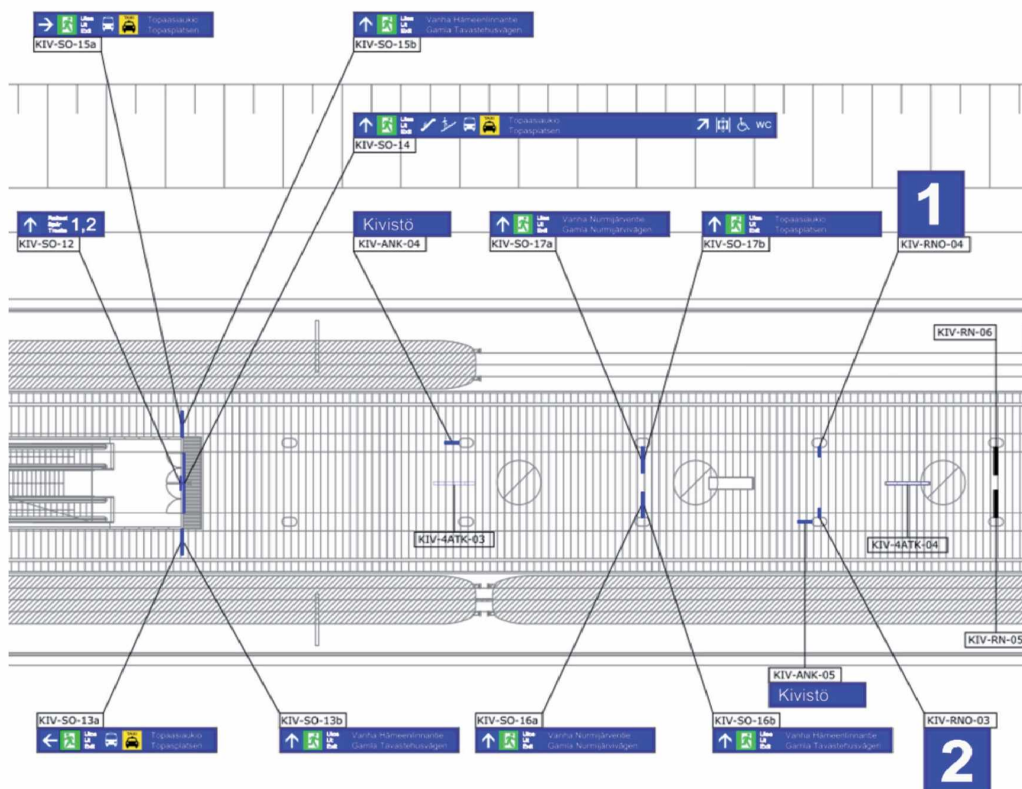
7 Opasteiden sijoitus

Asemannimikylttejä tulee käyttää jokaisella laiturilla ja nimen tulee esiintyä vähintään 100 m välein laituria kohden. Asemanimikyltit asennetaan aina laiturin päihin, tämän jälkeen nimikylttejä sijoitetaan tasaisin välimatkoin. Eri laiturien nimikyltit eivät saa olla vastakkain vaan niiden tulee aina olla viistottain toisiinsa nähden (nk. siksak). Nimikylttien tulee aina osoittaa kohti asemarakennusta tai mikäli asemarakennusta ei ole, laiturin keskipistettä kohti.

Raidenumero-opaste asennetaan aina, jos aseman ratapihalla on useampi kuin yksi raide. Raidenumero-opasteiden lukumäärä määräytyy laiturin pituuden mukaan. Alle 200 m pituisilla raiteilla asennetaan yksi raidenumero-opaste/raide, tätä pidemmillä laitureilla kaksi. Raidenumero sijoitetaan mahdollisimman näkyvälle ja keskeiselle paikalle laiturilla.

Suuntaopasteita asennetaan siten, että tarjottava tieto riittää reitin valintaa koskevan päätöksen tekemiseen. Esteetön reitti on opastettava aina, mikäli se poikkeaa normaalista reitistä. Liityntäliikenteen käyttöön on opastettava kaikkialla, missä sitä on saatavilla.

Opasteiden sijoitussuunnitelmassa opasteiden etupinta-kuvat sijoitetaan pohjakuvan reunoille ja ne yhdistetään viiteviivoilla opasteisiin (kuva 30) siten, että viiteviiva yhdistetään sille puolelle opastetta, jota ko. etupinta kuvaa. Lisäksi etupintakuvan yläpuolelle tulee merkitä ko. opasteen laitetunnus, jossa on merkitty myös aseman lyhenne (asematunnus–opastetyyppi–opasteen numero, esim. yksipuolinen opaste PSL-SO-03). Mikäli opaste on kaksipuolinen, opaste numeroidaan seuraavasti: SO-03a ja SO-03b.

Kuva 30.

Malli opasteiden sijoitussuunnitelmasta

8 Väriytykset

EU:n yleisissä standardeissa tai uudessa RATOssa ei ole annettu suosituksia staattisissa opasteissa tai niiden piktogrammeissa käytettäville väriytyksille.

Liikenneviraston kaikissa opasteissa tulee noudattaa seuraavia värisävyjä.

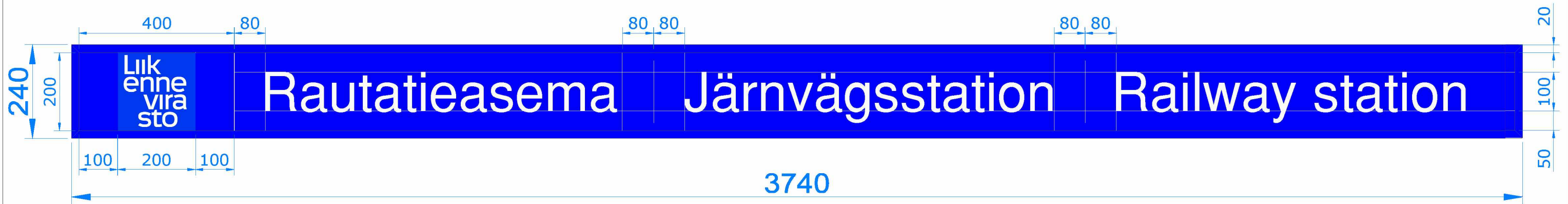
Kaikkien opastekoteloiden värisävy:

- Sininen RAL 5002, Pantone Reflex Blue, väri puolikiiltävä.
- Valkoisen värisävyn tulee olla RAL 1002, väri puolikiiltävä

Opasteiden etupintojen valu-PVC valomainoskalvon värisävy:

- Sininen Scotchcal 3630-87, Avery 5500 + [kalvotunnus] tai vastaava
- Valkoinen Scotchcal 3630-20, Avery 5500 + [kalvotunnus] tai vastaava.

Opasteissa käytettävistä materiaaleista ja väriytyksistä on kerrottu tarkemmin *staattisten opasteiden Vaatimusmäärittely*-dokumentissa.

Hankkeen nimi
RAUTATIEASEMIEN STAATTISET OPASTEET SUUNNITTELUOHJE

Piirustuksen sisältö
LIITE 1 - Rautatieasemaopaste pääsisäänkäynneillä

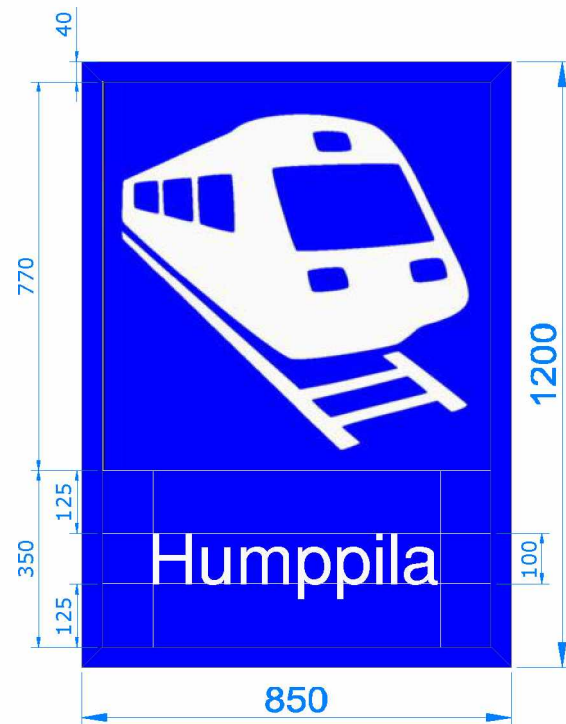
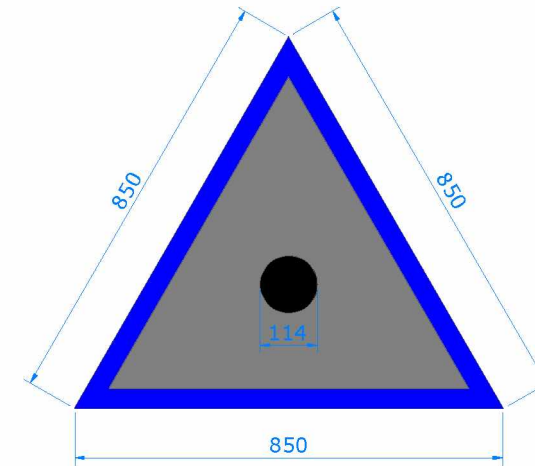
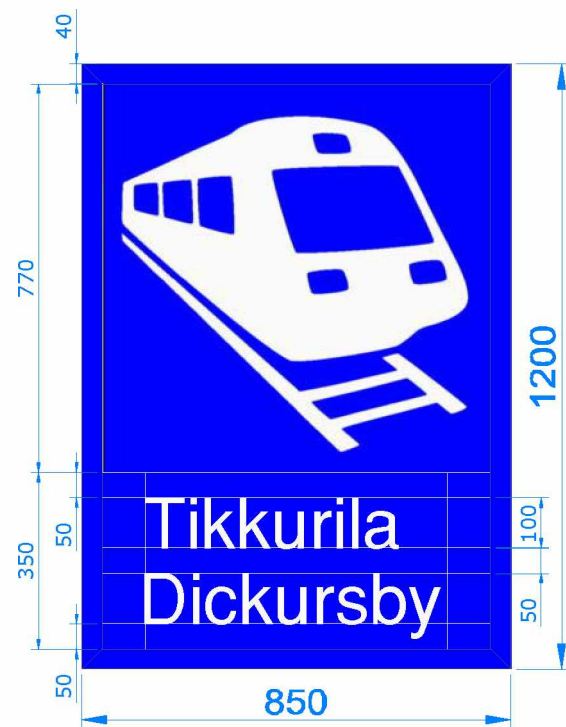
Mittakaava
1:10

Pvm
 04.10.2012

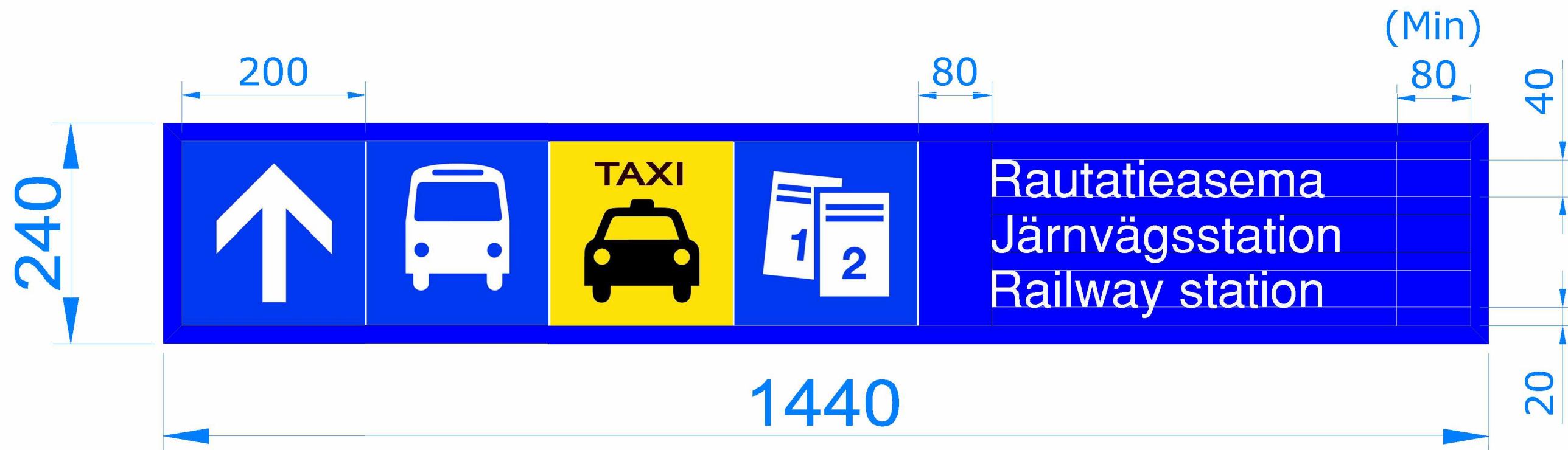
Suunnittelija
 Tommi Keltala

Piir.nro.
 OPT-001

Projektipäällikkö
 Mikko Poutanen
 Tilaja
 Kimmo Turunen

Hankkeen nimi		
RAUTATIEASEMIEN STAATTISET OPASTEET SUUNNITTELUOHJE		
Piirustuksen sisältö		
LIITE 2 - Valaistu kolmio-opaste		
		Mittakaava 1:15
Pvm 04.10.2012	Suunnittelija Tommi Keltala	
Piir.nro. OPT-002	Projektipäällikkö Mikko Poutanen	
	Tilaja Kimmo Turunen	

Hankkeen nimi

RAUTATIEASEMIEN STAATTISET OPASTEET SUUNNITTELUOHJE

Piirustuksen sisältö

LIITE 3 - Rautatieasemalle (asemarakennukseen) opastus laitureilta ja yhdyskäytäviltä

RAMBOLL

**Liik
enne
vira
sto**

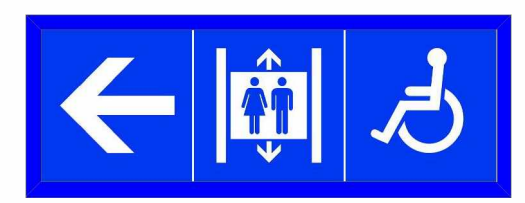
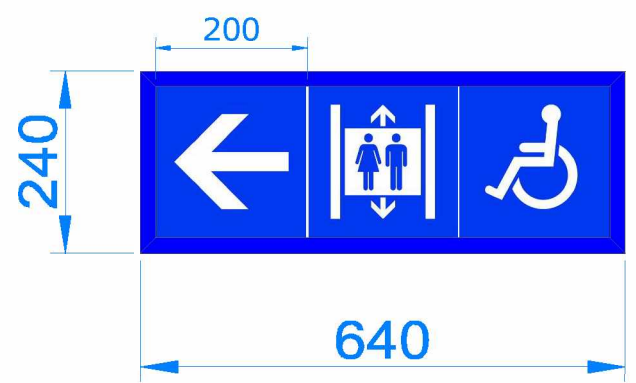
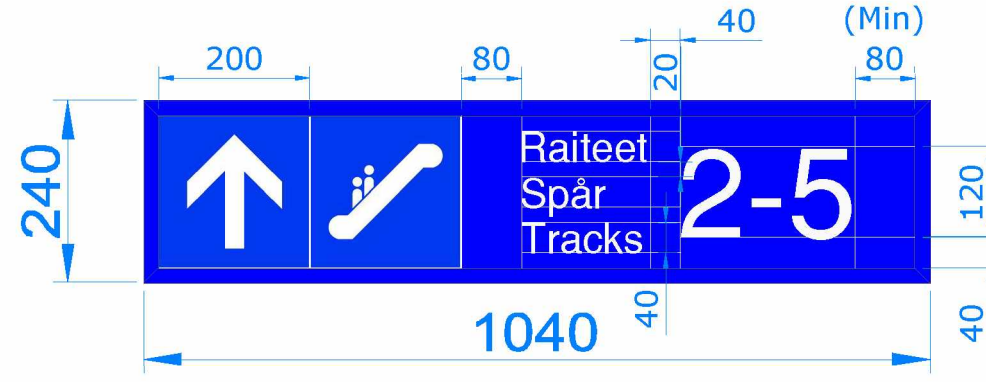
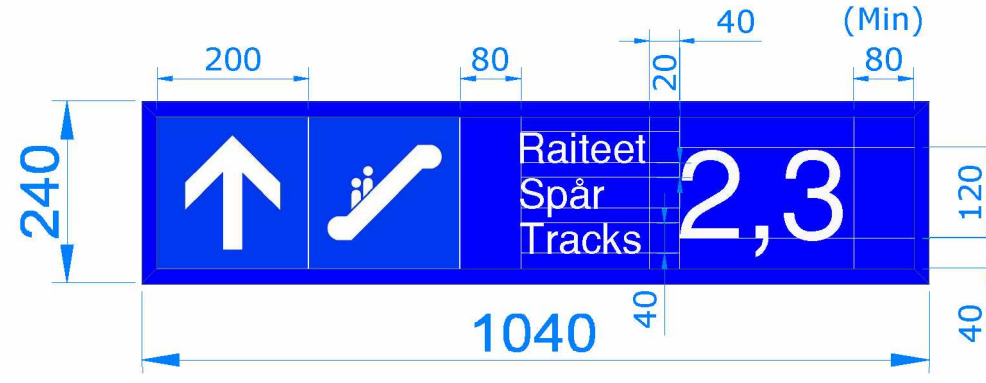
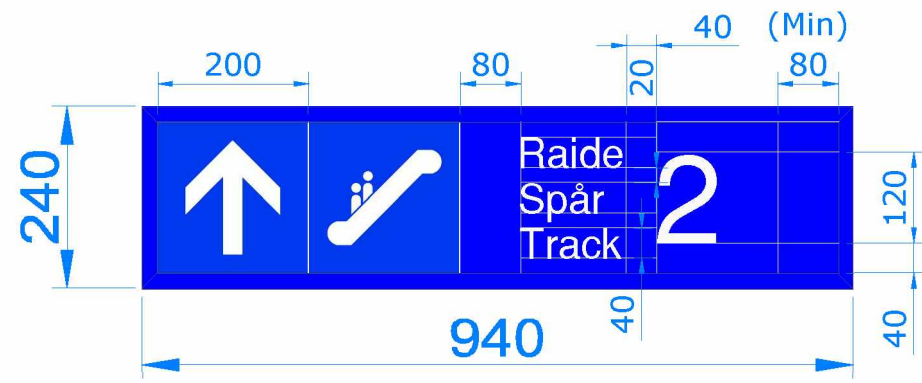
Mittakaava

1:5

Pvm
04.10.2012

Suunnittelija
Tommi Keltala
Projektipäällikkö
Mikko Poutanen
Tilaja
Kimmo Turunen

Piir.nro.
OPT-003

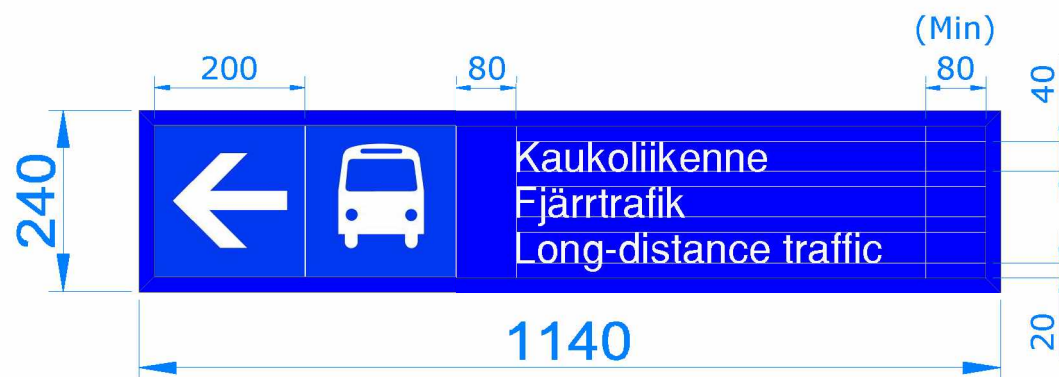
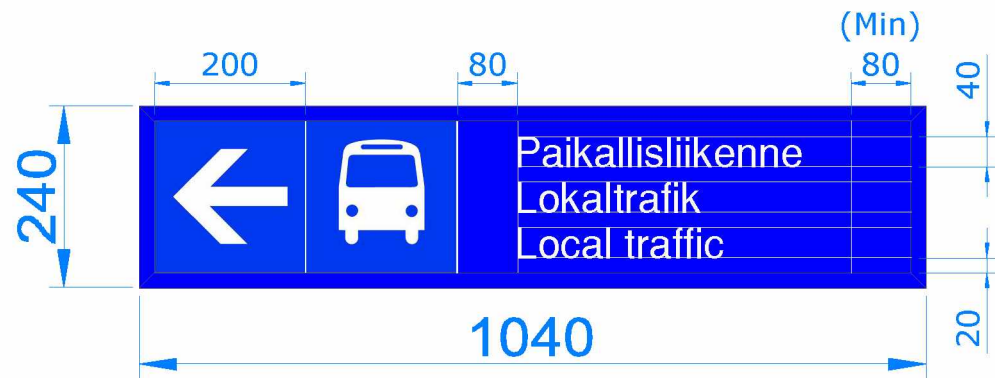
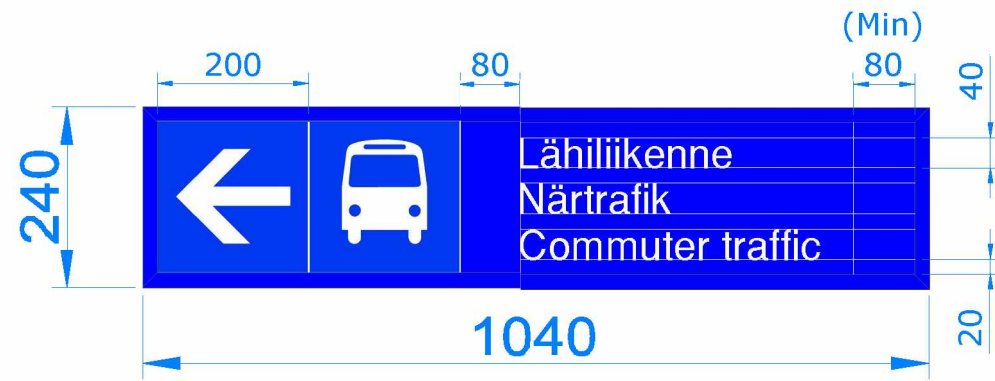

Hankkeen nimi
RAUTATIEASEMIEN STAATTISET OPASTEET SUUNNITTELUOHJE

Piirustuksen sisältö
LIITE 4 - Opastus yhdelle, kahdelle tai useammalle raiteelle sekä hissille

		Mittakaava
		1:10

Pvm 04.10.2012	Suunnittelija Tommi Keltala
Piir.nro. OPT-004	Projektipäällikö Mikko Poutanen
	Tilaaaja Kimmo Turunen

Hankkeen nimi

RAUTATIEASEMIEN STAATTISET OPASTEET SUUNNITTELUOHJE

Piirustuksen sisältö

LIITE 5 - Linjatyypeittäin eroteltu linja-autopysäkin tai -terminaalin opastus

RAMBOLL

**Liik
enne
vira
sto**

Mittakaava

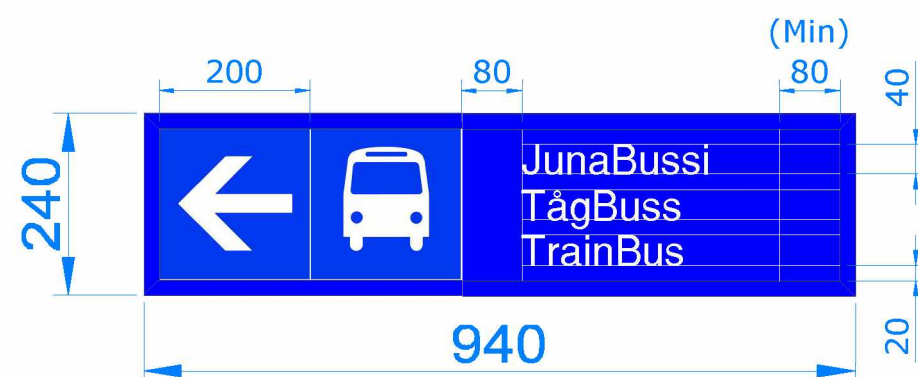
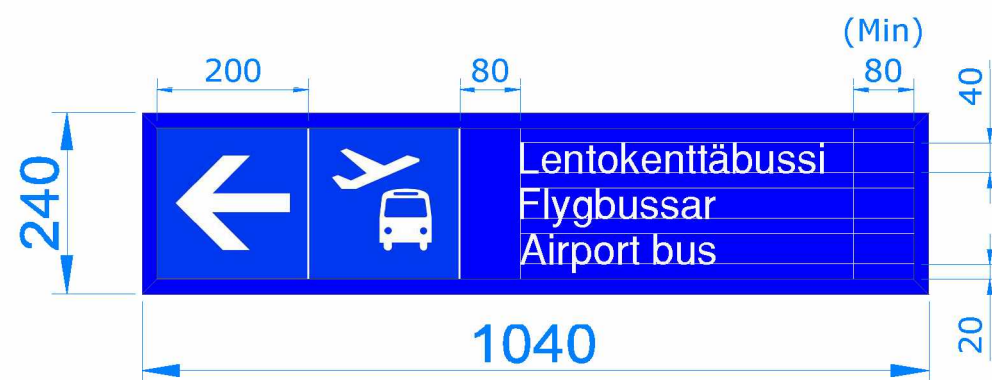
1:10

Pvm
04.10.2012

Suunnittelija
Tommi Keltala

Piir.nro.
OPT-005

Projektipäällikkö
Mikko Poutanen
Tilaaaja
Kimmo Turunen

Hankkeen nimi

RAUTATIEASEMIEN STAATTISET OPASTEET SUUNNITTELUOHJE

Piirustuksen sisältö

LIITE 6 - Lentokenttäbussille ja JunaBussille opastus

RAMBOLL

Liikennevirasto

Mittakaava

1:10

Pvm
04.10.2012

Suunnittelija
Tommi Keltala

Piir.nro.
OPT-006

Projektipäällikkö
Mikko Poutanen
Tilaja
Kimmo Turunen

Hankkeen nimi

RAUTATIEASEMIEN STAATTISET OPASTEET SUUNNITTELUOHJE

Piirustuksen sisältö

LIITE 7 - Kohde yhdellä, kahdella ja kolmella kielellä esitettynä

RAMBOLL

**Liik
enne
vira
sto**

Mittakaava

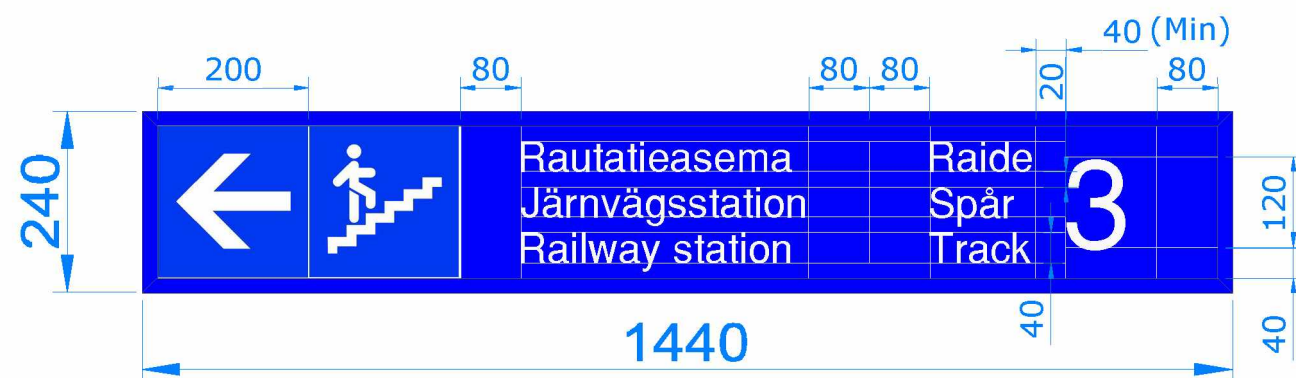
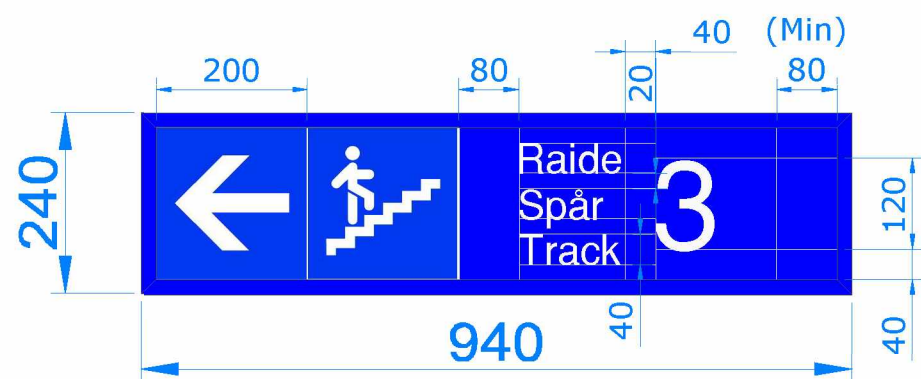
1:10

Pvm
04.10.2012

Suunnittelija
Tommi Keltala

Piir.nro.
OPT-007

Projektipäällikö
Mikko Poutanen
Tilaaja
Kimmo Turunen

Hankkeen nimi

RAUTATIEASEMIEN STAATTISET OPASTEET SUUNNITTELUOHJE

Piirustuksen sisältö

LIITE 8 - Tekstikentän mitoitus ja tyhjä tila opasteen lopussa, yksi opastussuunta

RAMBOLL

Liikennevirasto

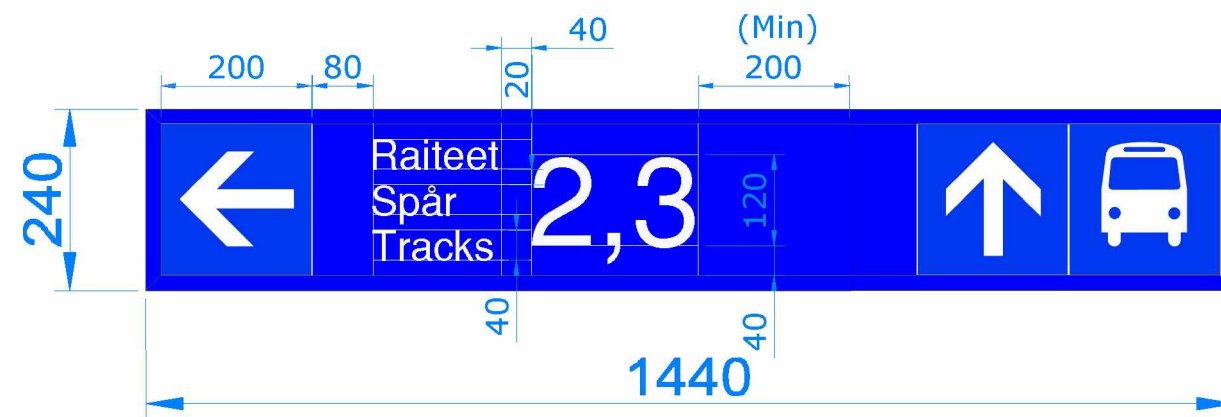
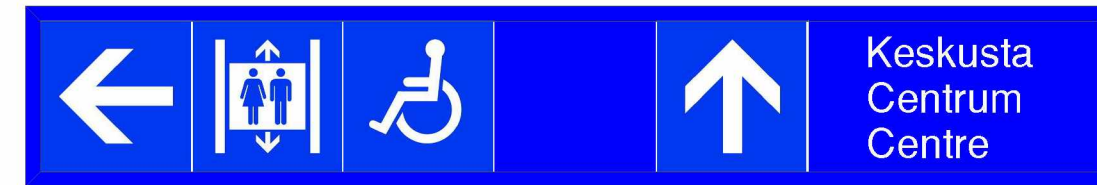
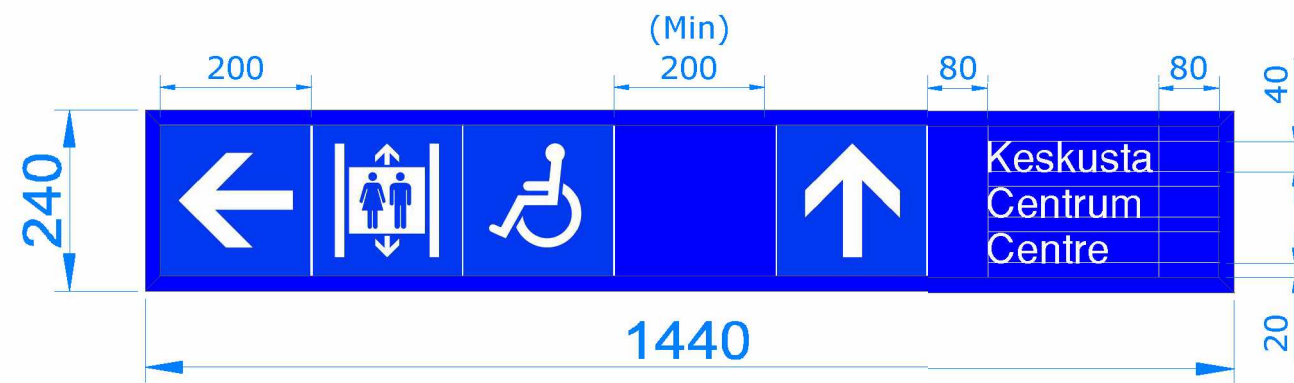
Mittakaava
1:10

Pvm
04.10.2012

Suunnittelija
Tommi Keltala

Piir.nro.
OPT-008

Projektipäällikkö
Mikko Poutanen
Tilaja
Kimmo Turunen

Hankkeen nimi

RAUTATIEASEMIEN STAATTISET OPASTEET SUUNNITTELUOHJE

Piirustuksen sisältö

LIITE 9 - Tekstikentän mitoitus ja tyhjä tila opasteen lopussa, kohteita kaksi tai enemmän

RAMBOLL

Liikennevirasto

Mittakaava

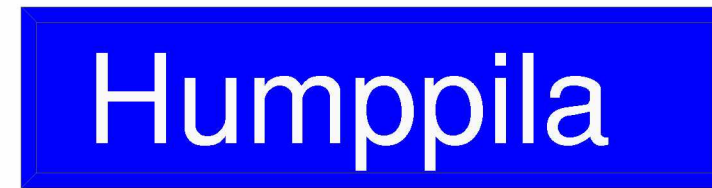
1:10

Pvm
04.10.2012

Suunnittelija
Tommi Keltala

Piir.nro.
OPT-009

Projektipäällikkö
Mikko Poutanen
Tilaja
Kimmo Turunen

Hankkeen nimi

RAUTATIEASEMIEN STAATTISET OPASTEET SUUNNITTELUOHJE

Piirustuksen sisältö

LIITE 10 - Asemanimikyltin mitoitus

RAMBOLL

**Liik
enne
vira
sto**

Mittakaava

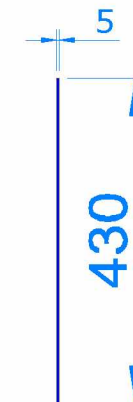
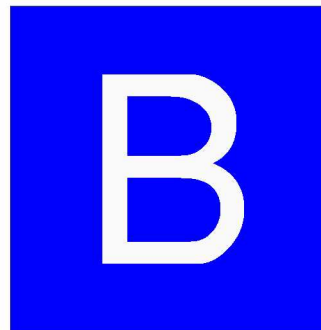
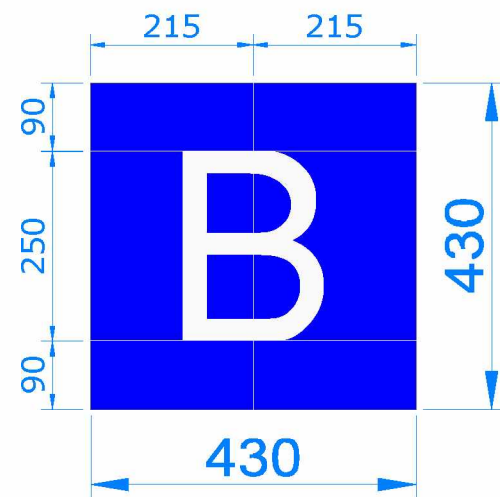
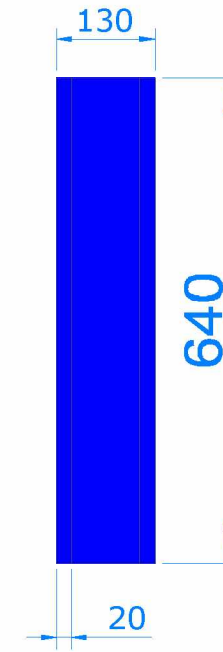
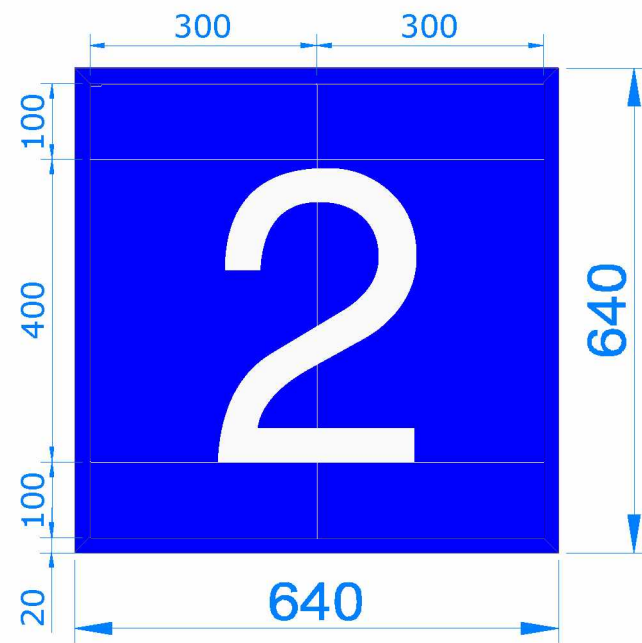
1:10

Pvm
04.10.2012

Suunnittelija
Tommi Keltala

Piir.nro.
OPT-010

Projektipäällikkö
Mikko Poutanen
Tilaja
Kimmo Turunen

Hankkeen nimi

RAUTATIEASEMIEN STAATTISET OPASTEET SUUNNITTELUOHJE

Piirustuksen sisältö

LIITE 11 - Raidenumero- ja sektorointiopaste

RAMBOLL

**Liik
enne
vira
sto**

Mittakaava

1:10

Pvm
04.10.2012

Suunnittelija
Tommi Keltala
Projektipäällikkö
Mikko Poutanen
Tilaja
Kimmo Turunen

Piir.nro.
OPT-011

